

Κεφάλαιο 8

Οικονομικοί κύκλοι

Περίγραμμα κεφαλαίου

- Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;
- Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή
- Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων
- Ανάλυση των οικονομικών κύκλων: Μια προεπισκόπηση

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Η έρευνα για τους οικονομικούς κύκλους στις ΗΠΑ ξεκίνησε το 1920 από το Εθνικό Ίδρυμα Οικονομικών Ερευνών (NBER)
  - Το NBER ενημερώνει το χρονολόγιο των οικονομικών κύκλων—το λεπτομερές ιστορικό των οικονομικών κύκλων
  - Το NBER χρηματοδοτεί μελέτες σχετικά με τους οικονομικούς κύκλους

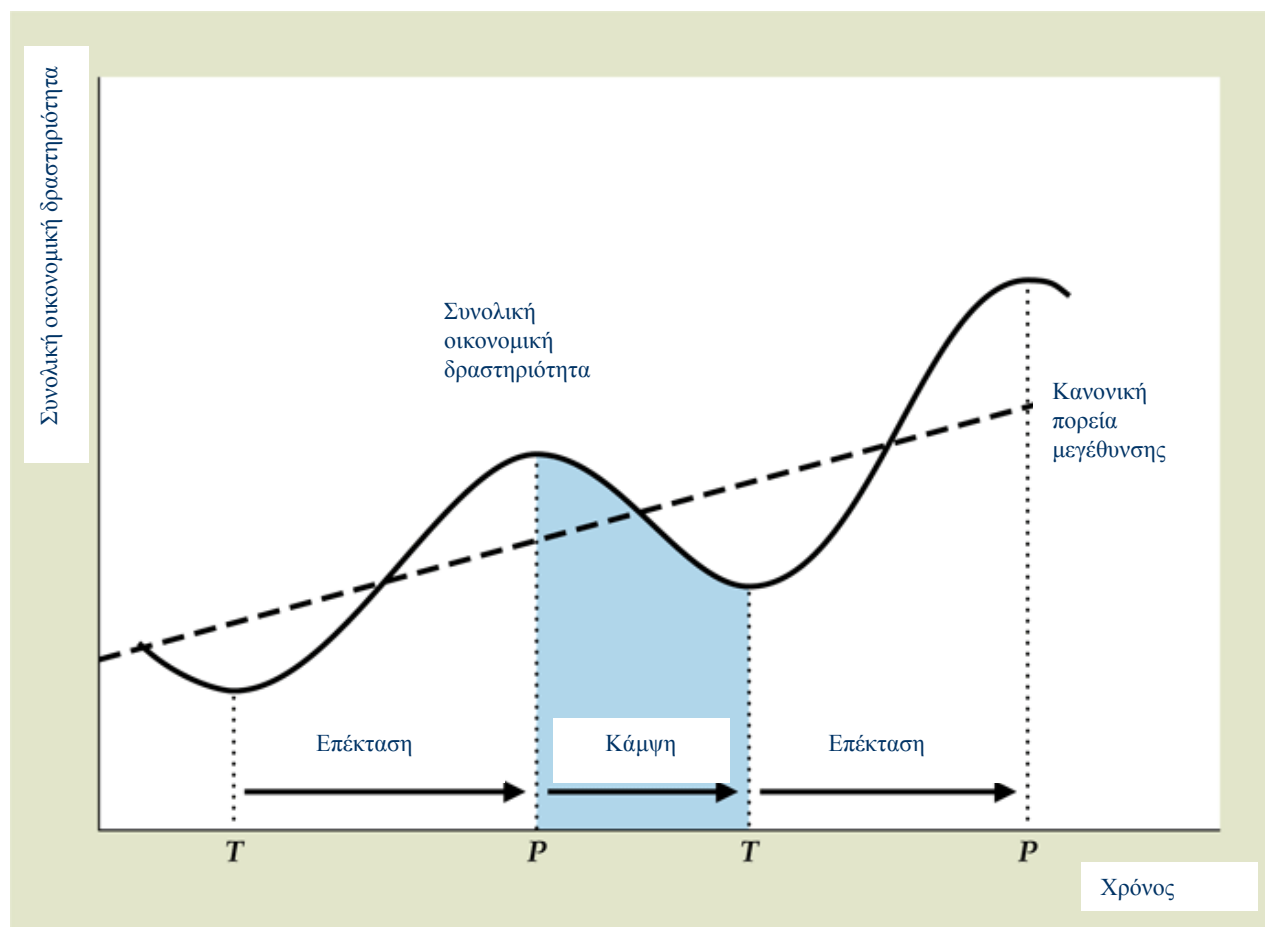
Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Στο βιβλίο των Burns και Mitchell (*Measuring Business Cycles*, 1946) τονίζονται πέντε σημαντικά σημεία σχετικά με τους οικονομικούς κύκλους :
  - Οι οικονομικοί κύκλοι αποτελούν διακυμάνσεις της *συνολικής οικονομικής δραστηριότητας*, όχι μιας συγκεκριμένης μεταβλητής
  - Παρουσιάζονται επεκτάσεις και κάμψεις της οικονομικής δραστηριότητας
  - Οι οικονομικές μεταβλητές κινούνται συγχρονισμένα— παρουσιάζουν ομαλά και προβλέψιμα πρότυπα συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου
  - Ο οικονομικοί κύκλοι είναι επαναλαμβανόμενοι, αλλά όχι περιοδικοί
  - Οι οικονομικοί κύκλοι διακρίνονται από επιμονή

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Επεκτάσεις και Κάμψεις
  - Η συνολική οικονομική δραστηριότητα μειώνεται με μια κάμψη μέχρι να φτάσει στον πυθμένα (Σχ. 8.1)

Σχήμα 8.1 Ένας οικονομικός κύκλος

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Επεκτάσεις και κάμψεις
  - Αφού φτάσει στον πυθμένα, η οικονομική δραστηριότητα αυξάνεται με μια επέκταση ή άνθηση μέχρι να φθάσει στην κορυφή
  - Μια ιδιαίτερα σοβαρή κάμψη ονομάζεται ύφεση
  - Η ακολουθία από κορυφή σε κορυφή, ή από πυθμένα σε πυθμένα, είναι ένας οικονομικός κύκλος
  - Οι κορυφές και οι πυθμένες ονομάζονται σημεία καμπής
  - Τα σημεία καμπής προσδιορίζονται επίσημα από την Επιτροπή Χρονολόγησης των Οικονομικών Κύκλων του NBER

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Οι οικονομικοί κύκλοι είναι επαναλαμβανόμενοι αλλά όχι περιοδικοί
  - Επαναλαμβανόμενος σημαίνει ότι το πρότυπο κάμψη–*πυθμένας*–*επέκταση*–*κορυφή* πραγματοποιείται συνεχώς
  - Μη περιοδικός σημαίνει ότι δεν παρατηρείται σε τακτά, προβλέψιμα διαστήματα

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Ο οικονομικός κύκλος διακρίνεται από επιμονή
  - Οι μειώσεις ακολουθούνται από περαιτέρω μειώσεις και η μεγέθυνση ακολουθείται από μεγαλύτερη μεγέθυνση
  - Εξαιτίας της επιμονής, η δυνατότητα πρόβλεψης των σημείων καμπής είναι πολύ σημαντική

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Η επιτροπή χρονολόγησης των οικονομικών κύκλων του NBER ανακοινώνει τις αποφάνσεις της με μεγάλη καθυστέρηση
  - Η κορυφή του Ιουλίου του 1990 ανακοινώθηκε τον Απρίλιο του 1991 (9 μήνες αργότερα)
  - Ο πυθμένας του Μαρτίου του 1991 ανακοινώθηκε το Δεκέμβριο του 1992 (21 μήνες αργότερα)
  - Η κορυφή του Μαρτίου του 2001 ανακοινώθηκε το Νοέμβριο του 2001 (8 μήνες αργότερα)
  - Ο πυθμένας του Νοεμβρίου του 2001 ανακοινώθηκε τον Ιούλιο του 2003 (20 μήνες αργότερα)
- Γιατί; Αναθεωρήσεις στοιχείων: πρέπει να είναι βέβαιο ότι υπάρχει σημείο καμπής και όχι παροδική μετακίνηση

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

Στην ιστοσελίδα μπορείτε να δείτε τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία
σε σχέση με τους οικονομικούς κύκλους

<http://www.nber.org/cycles/cyclesmain.html>

Πίνακας 8.1 Σημεία καμπής και διάρκεια των οικονομικών κύκλων μετά το 1854 σύμφωνα με το NBER

Πυθμένας	Επέκταση (Μήνες από πυθμένα σε κορυφή)	Κορυφή	Κάμψη (Μήνες από κορυφή στον επόμενο πυθμένα)
Δεκ. 1854	30	Ιούν. 1857	18
Δεκ. 1858	22	Οκτ. 1860	8
Ιούν. 1861	46 (Εμφύλιος Πόλεμος)	Απρ. 1865	32
Δεκ. 1867	18	Ιούν. 1869	18
Δεκ. 1870	34	Οκτ. 1873	65
Μάρ. 1879	36	Μάρ. 1882	38
Μάι. 1885	22	Μαρ. 1887	13
Απρ. 1888	27	Ιούλ. 1890	10
Μάι. 1891	20	Ιαν. 1893	17
Ιούν. 1894	18	Δεκ. 1895	18
Ιούν. 1897	24	Ιούν. 1899	18
Δεκ. 1900	21	Σεπτ. 1902	23
Αύγ. 1904	33	Μάι. 1907	13
Ιούν. 1908	19	Ιαν. 1910	24
Ιαν. 1912	12	Ιαν. 1913	23
Δεκ. 1914	44 (Α' Παγκ. Πόλεμος)	Αύγ. 1918	7
Μάρ. 1919	10	Ιαν. 1920	18
Ιούλ. 1921	22	Μάι. 1923	14
Ιούλ. 1924	27	Οκτ. 1926	13
Νοέμ. 1927	21	Αύγ. 1929	43 (Υφεση)
Μάρ. 1933	50	Μάι. 1937	13 (Υφεση)
Ιούν. 1938	80 (Β' Παγκ. Πόλεμος)	Φεβρ. 1945	8
Οκτ. 1945	37	Νοέμ. 1948	11
Οκτ. 1949	45 (Πόλεμος Κορέας)	Ιούλ. 1953	10
Μάι. 1954	39	Αύγ. 1957	8
Απρ. 1958	24	Απρ. 1960	10
Φεβ. 1961	106 (Πόλεμος Βιετνάμ)	Δεκ. 1969	11
Νοέμ. 1970	36	Νοέμ 1973	16
Μάρ. 1975	58	Ιαν. 1980	6
Ιούλ. 1980	12	Ιούλ. 1981	16
Νοέ. 1982	92	Ιούλ. 1990	8
Μάρ. 1991	120	Μάρ. 2001	8
Νοέμ. 2001			

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Πρέπει να μας απασχολούν οι οικονομικοί κύκλοι;
- Robert Lucas (Πανεπιστήμιο του Chicago): ΟΧΙ

Τι είναι ο οικονομικός κύκλος;

- Στο βιβλίο *Models of Business Cycles*, ο Lucas ισχυρίζεται ότι:
  - Το κόστος από την αστάθεια των οικονομικών κύκλων μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο είναι πολύ χαμηλό
  - Το κόστος αποτελεί το ένα πέμπτο του κόστους ενός πληθωρισμού 10%
  - Οπότε αν αντιμετωπίζουμε την επιλογή να εξουδετερώσουμε τις κάμψεις αλλά να έχουμε πληθωρισμό 10%, ή να έχουμε κάμψεις ανάλογες σε μέγεθος με αυτές μετά το 1945 αλλά να μην έχουμε καθόλου πληθωρισμό, ο Lucas ισχυρίζεται ότι θα πρέπει να επιλέξουμε το δεύτερο
  - Προτείνει ότι θα πρέπει να προχωρήσουμε προς μια μικροοικονομική θεώρηση των οικονομικών κύκλων

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Η περίοδος πριν από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο
- Οι κρίσεις ήταν συνηθισμένες από το 1865 ως το 1917
  - 338 μήνες κάμψης και 382 μήνες επέκτασης [σε αντίθεση με τους 518 μήνες επέκτασης και τους 96 μήνες κάμψης από το 1945 ως το 1996]
- Η μεγαλύτερη κάμψη που καταγράφηκε είχε διάρκεια 65 μήνες, από τον Οκτώβριο του 1873 ως το Μάρτιο του 1879

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Η Μεγάλη Ύφεση και ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος
  - Η χειρότερη οικονομική κάμψη ήταν η Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του '30
  - Το πραγματικό Α.Εγχ.Π μειώθηκε περίπου κατά 30% από την κορυφή τον Αύγουστο του 1929 στον πυθμένα το Μάρτιο του 1933
  - Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από 3% σε 25% σχεδόν
  - Χιλιάδες τράπεζες έκλεισαν, το χρηματιστήριο κατέρρευσε, πολλοί αγρότες χρεοκόπησαν, το διεθνές εμπόριο διακόπηκε

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Η Μεγάλη Ύφεση και ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος
  - Στην πραγματικότητα η Μεγάλη Ύφεση αποτελείται από δύο οικονομικούς κύκλους
    - Την κάμψη από τον Αύγουστο του 1929 μέχρι το Μάρτιο του 1933, που ακολουθήθηκε από την επέκταση που έφτασε στην κορυφή το Μάιο του 1937
    - Την κάμψη από το Μάιο του 1937 μέχρι τον Ιούνιο του 1938
  - Μέχρι το Μάιο του 1937, το προϊόν είχε σχεδόν φτάσει στο επίπεδο της κορυφής του 1929, αλλά το ποσοστό ανεργίας ήταν υψηλό (14%)
  - Το 1939 το ποσοστό ανεργίας ήταν υψηλότερο από 17%

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Η Μεγάλη Ύφεση και ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος
  - Η Μεγάλη Ύφεση έληξε με την έναρξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου
    - Η παραγωγή κατά τη διάρκεια του πολέμου έριξε το ποσοστό ανεργίας κάτω από 2%
    - Το πραγματικό Α.Εγχ.Π από το 1939 ως το 1944 σχεδόν διπλασιάστηκε

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο
  - Από το 1945 μέχρι το 1970 παρουσιάστηκαν πέντε ήπιες κάμψεις
  - Η πιο παρατεταμένη επέκταση εκείνης της εποχής είχε διάρκεια 106 μήνες, από το Φεβρουάριο του 1961 ως το Δεκέμβριο του 1969
  - Κάποιοι οικονομολόγοι υποστήριξαν ότι ο οικονομικός κύκλος είχε εξαλειφθεί
  - Αλλά η πετρελαϊκή κρίση που προκλήθηκε από τον ΟΠΕΚ το 1973 οδήγησε σε σοβαρή κάμψη, όπου το πραγματικό Α.Εγχ.Π μειώθηκε κατά 3%, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε στο 9% και ο πληθωρισμός αυξήθηκε πάνω από το 10%

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο
  - Η κάμψη την περίοδο 1981–1982 ήταν επίσης σοβαρή, με ποσοστό ανεργίας πάνω από 11%, αλλά με αποκλιμάκωση του πληθωρισμού από 11% σε λιγότερο από 4%
  - Οι κάμψεις της περιόδου 1990–1991 και του 2001 ήταν ήπιες και μικρές, αλλά οι ανακάμψεις ήταν αργές και ακανόνιστες

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Η «παρατεταμένη άνθηση»
  - Από το 1982 μέχρι και σήμερα, έχουν συμβεί μόνο δύο σύντομες κάμψεις, μια από τον Ιούλιο του 1990 μέχρι το Μάρτιο 1991 και μια από το Μάρτιο του 2001 μέχρι το Νοέμβριο του 2001
  - Η επέκταση από το 1991 ως το 2001 ήταν η μεγαλύτερη στην ιστορία των ΗΠΑ

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Έχουν γίνει οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ λιγότερο οξείς;
- Οι οικονομολόγοι θεωρούσαν ότι οι οικονομικοί κύκλοι έχουν γίνει λιγότερο οξείς μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο
  - Μια μέση κάμψη πριν το 1929 είχε διάρκεια 21 μήνες ενώ μετά το 1945 11 μήνες
  - Μια μέση επέκταση πριν το 1929 είχε διάρκεια 25 μήνες ενώ μετά το 1945 50 μήνες
- Ένα άρθρο της Romer το 1986 πυροδότησε μια έντονη διαμάχη, καθώς ισχυριζόταν ότι τα στοιχεία για την περίοδο πριν το 1929 δεν ήταν ακριβή και ότι οι οικονομικοί κύκλοι πριν το 1929 είχαν υπερεκτιμηθεί

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Έχουν γίνει οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ λιγότερο οξείς;
- Η σύγχρονη έρευνα επικεντρώθηκε στα αίτια του περιορισμού της μεταβλητότητας του προϊόντος των ΗΠΑ
  - Σύμφωνα με έρευνα των Stock και Watson ο περιορισμός προήλθε από μια απότομη μείωση της μεταβλητότητας γύρω στο 1984 , που αφορούσε σε αρκετές οικονομικές μεταβλητές και χαρακτηρίστηκε ως η Μεγάλη Άμβλυση (Great Moderation)
  - Βρήκαν ότι η στροφή από τη βιομηχανία προς τις υπηρεσίες δεν ήταν σημαντική για τον περιορισμό της μεταβλητότητας

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Έχουν γίνει οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ λιγότερο οξείς;
  - Οι Stock και Watson έδειξαν ότι οι ενδείξεις για τις τεχνολογικές αλλαγές στη διαχείριση των αποθεμάτων των επιχειρήσεων, που σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές αποτελούσαν την κύρια αιτία μετριασμού της μεταβλητότητας, ήταν ευαίσθητες στη χρησιμοποιούμενη εμπειρική μέθοδο και γι' αυτό το λόγο δεν ήταν πειστικές
  - Η αποτελεσματικότερη λειτουργία της αγοράς ακινήτων μπορεί να συνέβαλε στον περιορισμό της μεταβλητότητας, αλλά δε μπορεί να εξηγήσει την απότομη μείωσή της, διότι επιτεύχθηκε σταδιακά
  - Ούτε η μειωμένη μεταβλητότητα των τιμών του πετρελαίου ήταν σημαντική για τον περιορισμό της μεταβλητότητας του προϊόντος

Οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ: Ιστορική καταγραφή

- Έχουν γίνει οι οικονομικοί κύκλοι στις ΗΠΑ λιγότερο οξείς;
- Οι Stock και Watson έδειξαν ότι πολλές θεωρίες για τη μείωση της μεταβλητότητας του προϊόντος δεν ήταν πειστικές, αλλά και οι ίδιοι δεν μπόρεσαν να καταλήξουν σε πειστικούς παράγοντες
- Η μείωση της μεταβλητότητας του προϊόντος παραμένει ανεξήγητη—καλή τύχη σε συνδυασμό με μικρότερες διαταραχές στη οικονομία

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Όλοι οι οικονομικοί κύκλοι έχουν κοινά χαρακτηριστικά
  - Η κυκλική συμπεριφορά των οικονομικών μεταβλητών—κατεύθυνση και χρονισμός
    - Προς ποια κατεύθυνση κινείται μια μεταβλητή σε σχέση με τη συνολική οικονομική δραστηριότητα;
      - *Προκυκλική*: προς την ίδια κατεύθυνση
      - *αντικυκλική*: προς την αντίθετη κατεύθυνση
      - *Ακυκλική*: χωρίς ξεκάθαρο πρότυπο συμπεριφοράς

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Όλοι οι οικονομικοί κύκλοι έχουν κοινά χαρακτηριστικά
  - Η κυκλική συμπεριφορά των οικονομικών μεταβλητών—κατεύθυνση και χρονισμός
    - Ποιος είναι ο χρονισμός των κινήσεων μιας μεταβλητής σε σχέση με τη συνολική οικονομική δραστηριότητα;
      - *Προπορευόμενη*: προηγείται χρονικά
      - *Συμπορευόμενη*: συμπίπτει χρονικά
      - *Υστερόχρονη*: ακολουθεί χρονικά

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Εξοικείωση με τη Μακροοικονομία—Ο δείκτης των προπορευόμενων μεγεθών
  - Ο δείκτης των προπορευόμενων μεγεθών σχεδιάστηκε για να βοηθούν στην πρόβλεψη των σημείων καμψής
  - Τον πρώτο δείκτη ανέπτυξαν οι Mitchell και Burns του NBER το 1938, αργότερα υπεύθυνο ήταν το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ και σήμερα δημοσιεύεται από το ίδρυμα Conference Board
  - Μία μείωση του δείκτη για δύο-τρεις μήνες στη σειρά αποτελεί ένδειξη επερχόμενης κάμψης

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Προβλήματα του δείκτη προπορευόμενων μεγεθών
  - Τα στοιχεία είναι άμεσα διαθέσιμα, αλλά συνήθως αναθεωρούνται, οπότε ο δείκτης μπορεί να δώσει εσφαλμένα σήματα
  - Ο δείκτης ορισμένες φορές έχει προειδοποιήσει εσφαλμένα
  - Ο δείκτης παρέχει ελλιπή πληροφόρηση σχετικά με τη χρονική στιγμή εμφάνισης ή τη σοβαρότητα της κάμψης
  - Οι διαρθρωτικές οικονομικές αλλαγές καθιστούν αναγκαία την περιοδική αναθεώρηση του δείκτη

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Προβλήματα του δείκτη προπορευόμενων μεγεθών
  - Σύμφωνα με μελέτη των Diebold και Rudebusch ο δείκτης δεν μπορεί να βοηθήσει στις προβλέψεις για τη βιομηχανική παραγωγή σε πραγματικό χρόνο
  - Σε πραγματικό χρόνο, κάποιες φορές ο δείκτης δεν προειδοποίησε για τις κάμψεις

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Προβλήματα του δείκτη προπορευόμενων μεγεθών
  - Οι Stock και Watson προσπάθησαν να βελτιώσουν το δείκτη δημιουργώντας μερικούς νέους δείκτες που βασίζονταν σε πιο σύγχρονες στατιστικές μεθόδους
    - Τα αποτελέσματα ήταν όμως απογοητευτικά αφού ο νέος δείκτης δεν κατάφερε να προβλέψει τις κάμψεις του 1990 και του 2001
    - Μετά από αυτό σταμάτησαν να ασχολούνται με τους δείκτες
- Επειδή οι κάμψεις μπορούν να προκληθούν από ξαφνικές διαταραχές, η αναζήτηση ενός καλού δείκτη προπορευόμενων μεγεθών είναι μάλλον μάταιη

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Η κυκλική συμπεριφορά σημαντικών μακροοικονομικών μεταβλητών
  - Προκυκλικές
    - Συμπορευόμενες: βιομηχανική παραγωγή, κατανάλωση, επιχειρηματική επένδυση σε πάγια, απασχόληση
    - Προπορευόμενες: επένδυση σε κατοικίες, επένδυση σε αποθέματα, μέση παραγωγικότητα της εργασίας, προσφορά χρήματος, τιμές μετοχών
    - Υστερόχρονες: πληθωρισμός, ονομαστικά επιτόκια
    - Αταξινόμητος χρονισμός: δημόσιες δαπάνες, πραγματικός μισθός

Σύνοψη 10

Η κυκλική συμπεριφορά βασικών μακροοικονομικών μεταβλητών (Τα γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων)

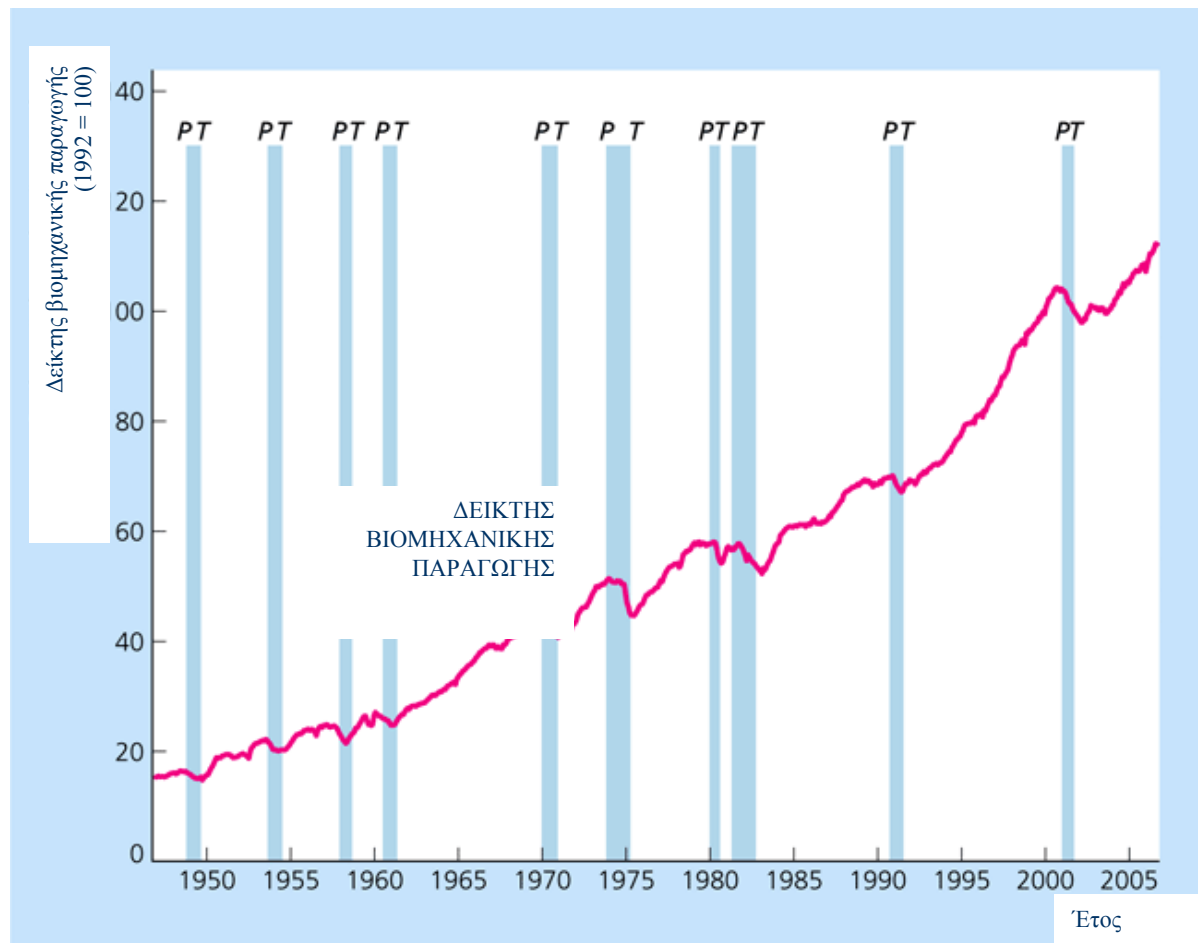
Μεταβλητή	Κατεύθυνση	Χρονισμός
Παραγωγή		
Βιομηχανική παραγωγή		
<i>Οι κλάδοι παραγωγής διαρκών αγαθών παρουσιάζουν μεγαλύτερη μεταβλητότητα από τους κλάδους παραγωγής μη διαρκών αγαθών και υπηρεσιών</i>		
Δαπάνη		
Κατανάλωση	Προκυκλική	Συμπορευόμενη
Επιχειρηματική επένδυση σε πάγια	Προκυκλική	Συμπορευόμενη
Επένδυση σε κατοικίες	Προκυκλική	Προπορευόμενη
Επένδυση σε αποθέματα	Προκυκλική	Προπορευόμενη
Δημόσιες δαπάνες	Προκυκλική	_ (α)
Μεταβλητές αγοράς εργασίας		
Απασχόληση	Προκυκλική	Συμπορευόμενη
Ανεργία	Αντικυκλική	Αταξινόμητη ^(β)
Μέση παραγωγικότητα εργασίας	Προκυκλική	Προπορευόμενη ^(α)
Πραγματικός μισθός	Προκυκλική	_ (α)
Προσφορά χρήματος και πληθωρισμός		
Προσφορά χρήματος	Προκυκλική	Προπορευόμενη
Πληθωρισμός	Προκυκλική	Υστερόχρονη
Χρηματοοικονομικές μεταβλητές		
Τιμές μετοχών	Προκυκλική	Προπορευόμενη
Ονομαστικά επιτόκια	Προκυκλική	Υστερόχρονη
Πραγματικά επιτόκια	Ακυκλική	_ (α)

(α) Ο χρονισμός δεν σημειώνεται από το Conference Board.

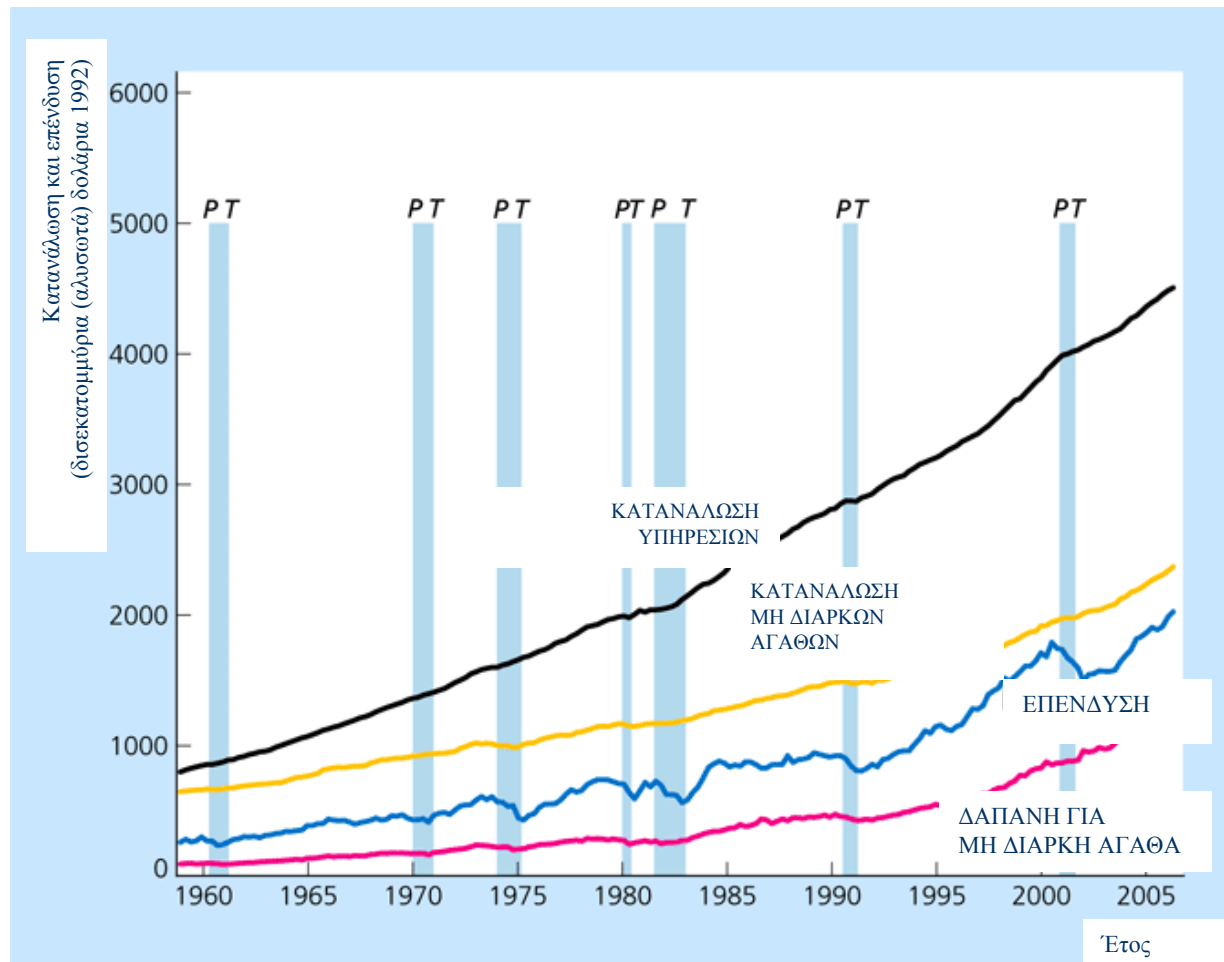
(β) Χαρακτηρίζεται «αταξινόμητη» από το Conference Board.

Πηγή: *Business Cycle Indicators*, Νοέμβριος 1999. Βιομηχανική παραγωγή: σειρά 47 (βιομηχανικής παραγωγή), κατανάλωση: σειρά 57 (πωλήσεις στη μεταποίηση και το εμπόριο, σταθερές τιμές), επιχειρηματικές επενδύσεις σε πάγια: σειρά 86 (ακαθάριστη ιδιωτική πάγια επένδυση εκτός κατοικιών), επένδυση σε κατοικίες: σειρά 29 (νέες ιδιωτικές κατοικίες), επένδυση σε αποθέματα: σειρά 30 (μεταβολή αποθεμάτων των επιχειρήσεων, σταθερές τιμές), απασχόληση: σειρά 41 (απασχολούμενοι σε μη αγροτικές μισθοδοτικές καταστάσεις, ανεργία: σειρά 43 (ποσοστό ανεργίας πλην στρατιωτικών) προσφορά χρήματος: σειρά 106 (προσφορά χρήματος M2, σταθερές τιμές), πληθωρισμός: σειρά 120 (δείκτης τιμών καταναλωτή για υπηρεσίες, εξαμηνιαίες μεταβολές), τιμές μετοχών: σειρά 19 (χρηματιστηριακός δείκτης, 500 κοινές μετοχές), ονομαστικά επιτόκια: σειρά 119 (διατραπεζικό επιτόκιο), σειρά 114 (προεξοφλητικό επιτόκιο των νέων ομολόγων του δημοσίου 91 ημερών), σειρά 109 (μέσο βασικό επιτόκιο τραπεζικών χορηγήσεων).

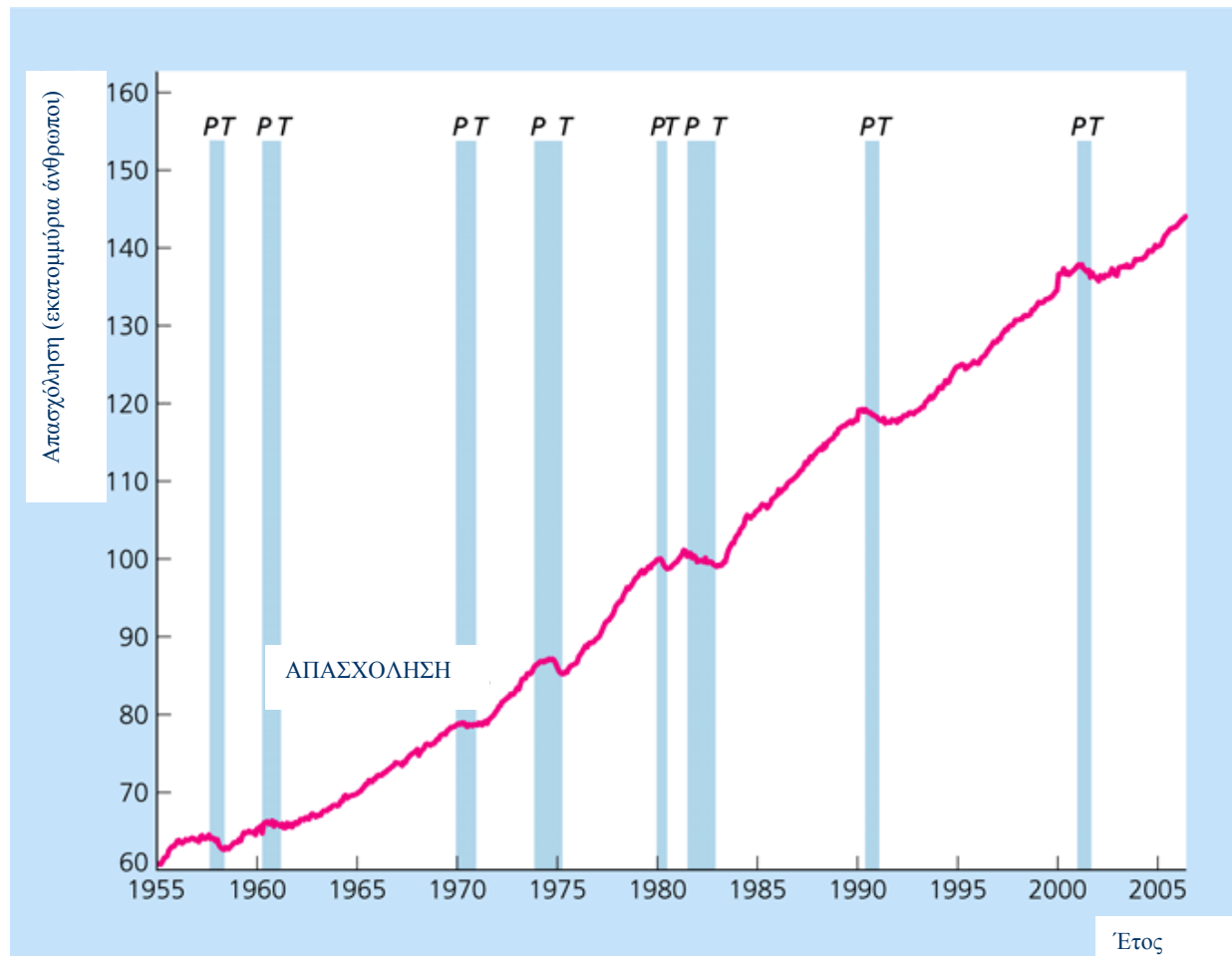
Σχήμα 8.2 Κυκλική συμπεριφορά του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής

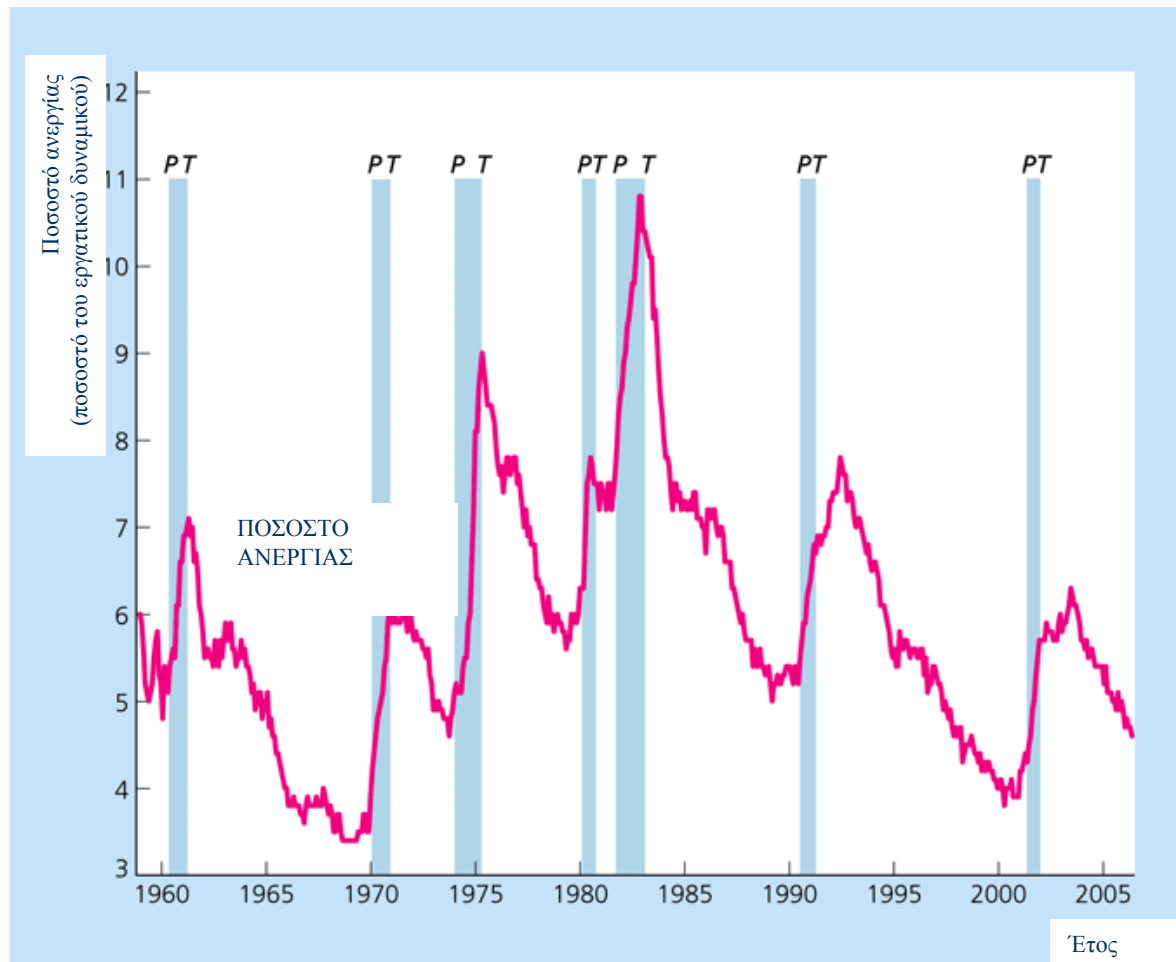
Σχήμα 8.3 Κυκλική συμπεριφορά της κατανάλωσης και της επένδυσης

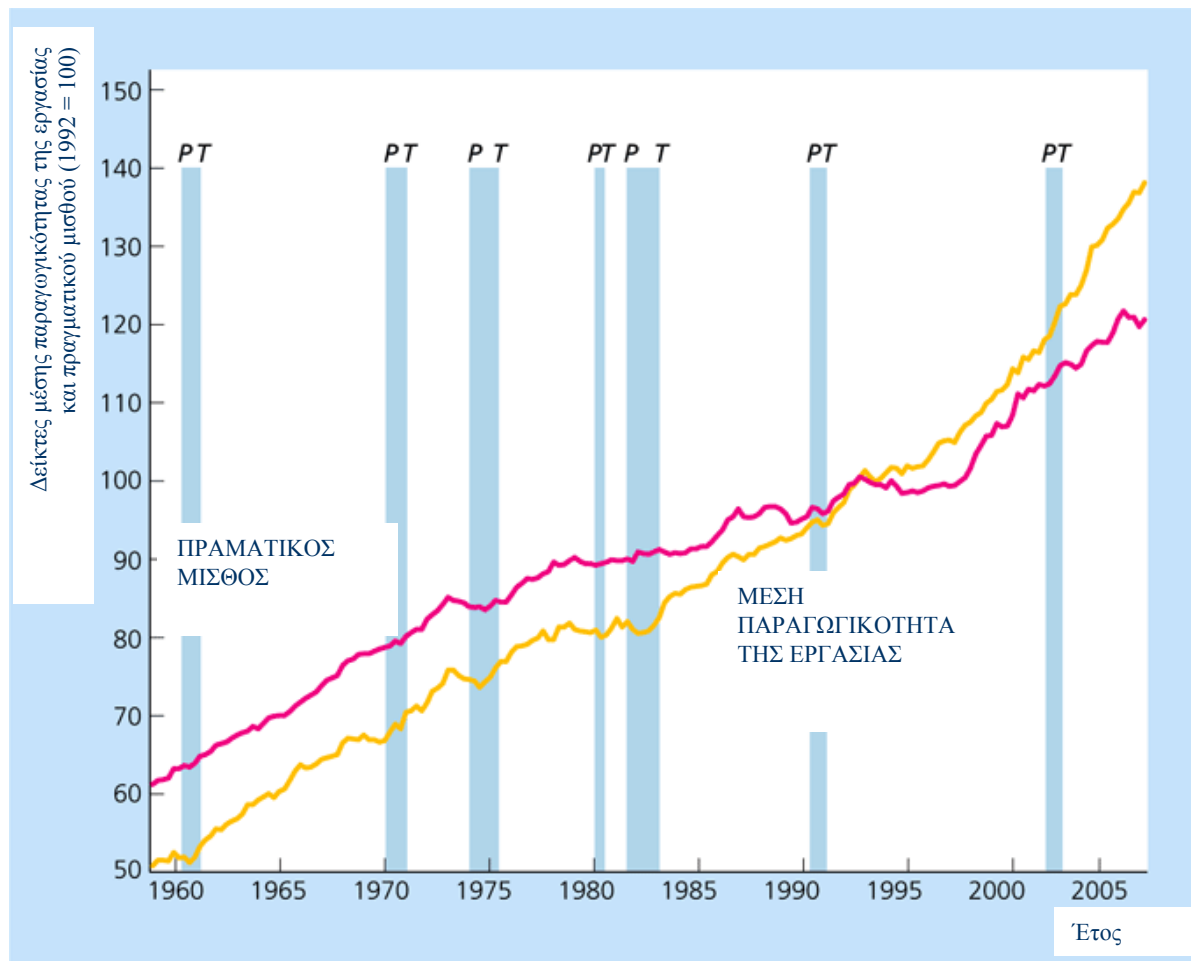
Σχήμα 8.4 Κυκλική συμπεριφορά της απασχόλησης

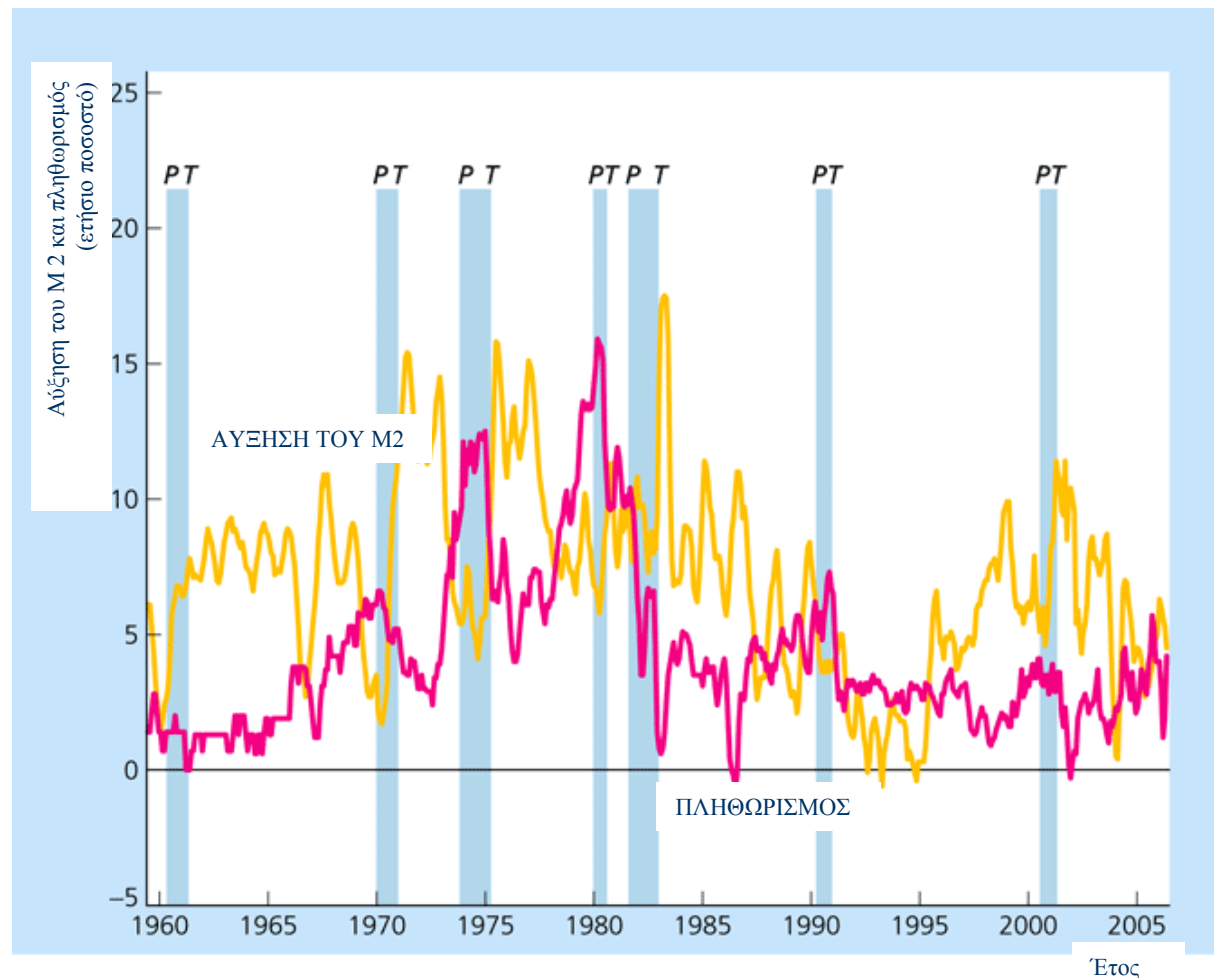
Σχήμα 8.5 Κυκλική συμπεριφορά του ποσοστού ανεργίας

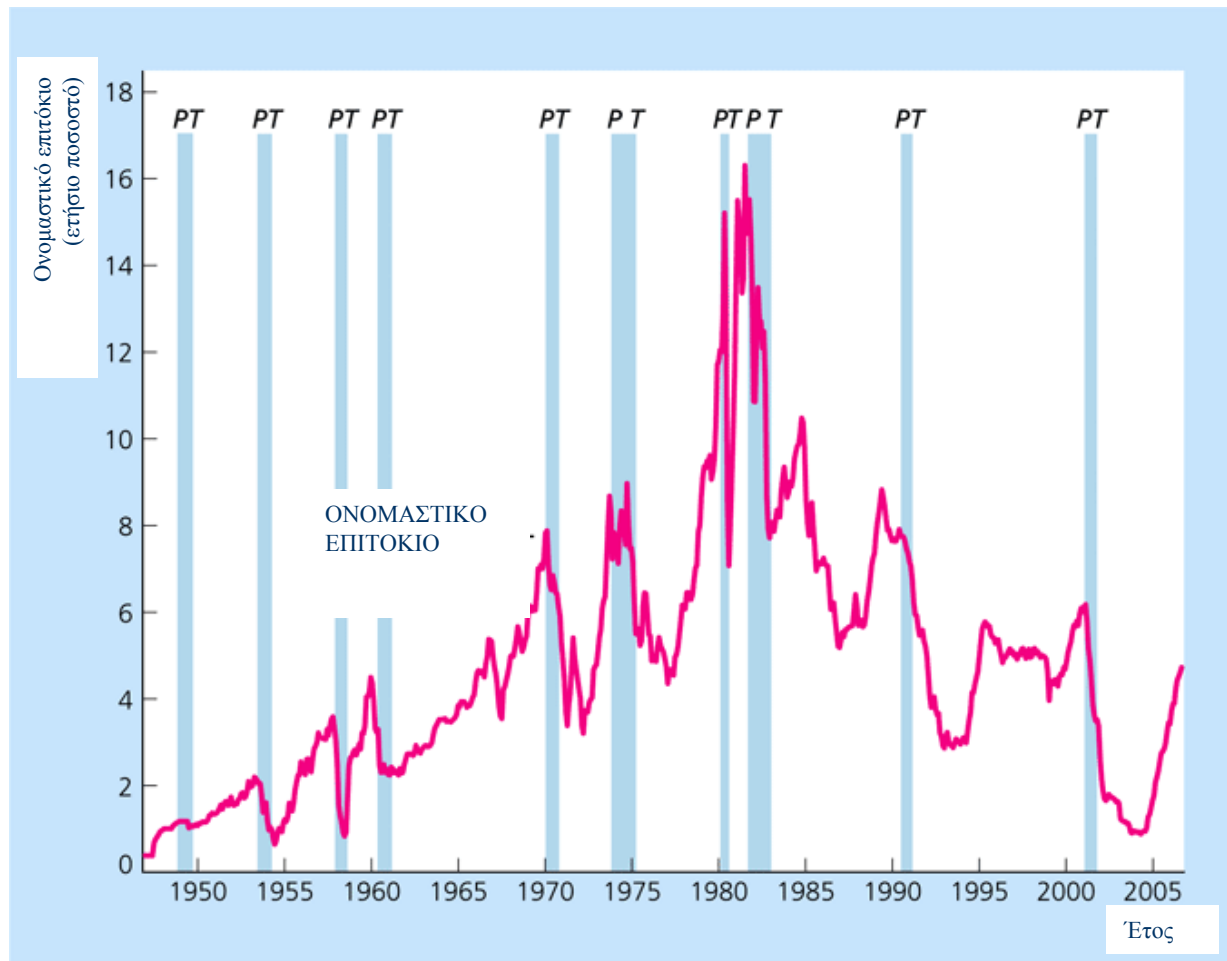
Σχήμα 8.6 Κυκλική συμπεριφορά της μέσης παραγωγικότητας της εργασίας και του πραγματικού επιτοκίου

Σχήμα 8.7 Κυκλική συμπεριφορά της ονομαστικής προσφοράς χρήματος και του πληθωρισμού

Σχήμα 8.8 Κυκλική συμπεριφορά του ονομαστικού επιτοκίου

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Η κυκλική συμπεριφορά σημαντικών μακροοικονομικών μεταβλητών
  - Αντικυκλική: ανεργία (αταξινόμητος χρονισμός)
  - Ακυκλική: πραγματικά επιτόκια (αταξινόμητος χρονισμός)
  - Μεταβλητότητα: η παραγωγή διαρκών αγαθών παρουσιάζει μεγαλύτερη μεταβλητότητα από την παραγωγή μη διαρκών αγαθών και υπηρεσιών

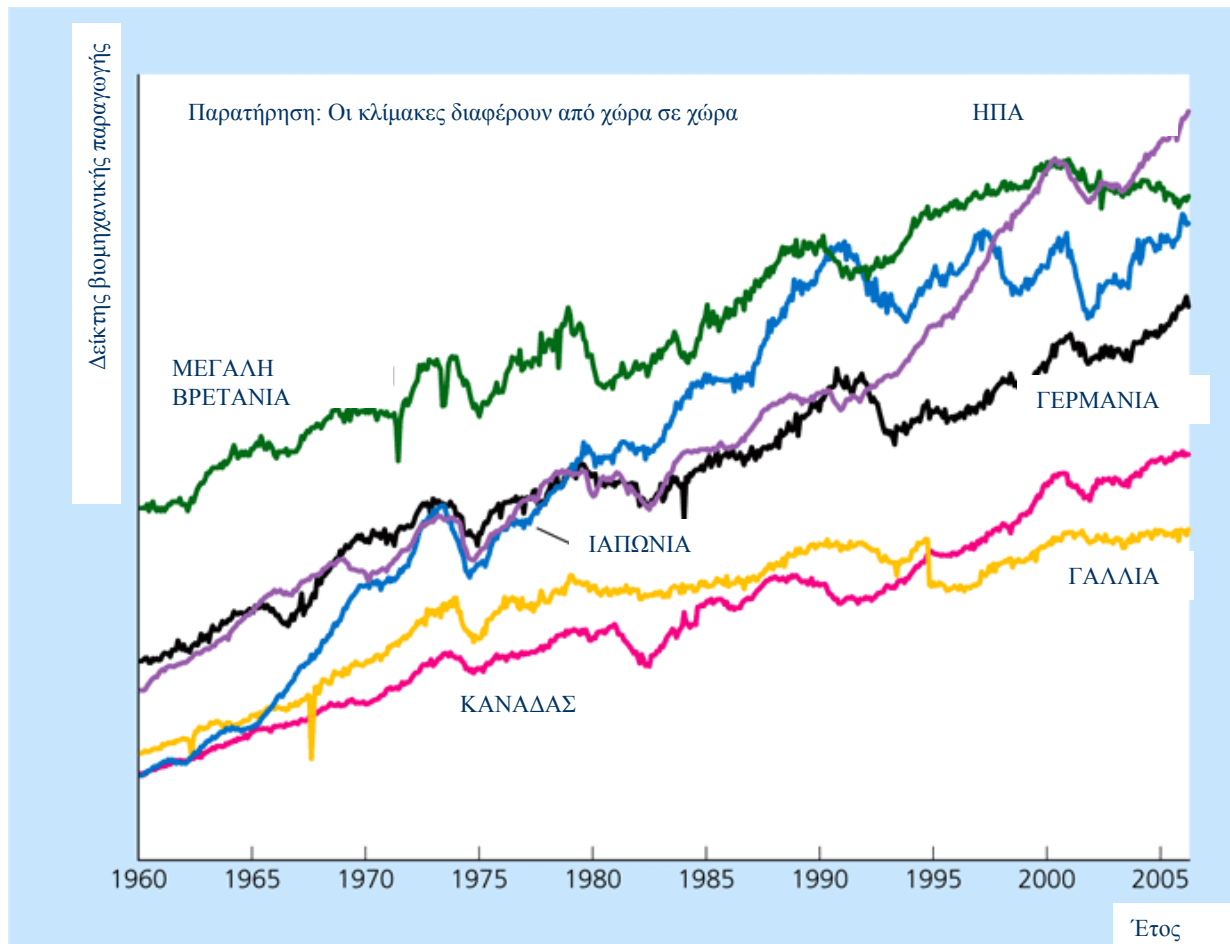
Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Η κυκλική συμπεριφορά σημαντικών μακροοικονομικών μεταβλητών
  - Μεταβλητότητα
    - η παραγωγή διαρκών αγαθών παρουσιάζει μεγαλύτερη μεταβλητότητα από την παραγωγή μη διαρκών αγαθών και υπηρεσιών
    - Η επενδυτική δαπάνη παρουσιάζει μεγαλύτερη μεταβλητότητα από την κατανάλωση

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Η διεθνής όψη των οικονομικών κύκλων
  - Η κυκλική συμπεριφορά των κυριότερων μακροοικονομικών μεταβλητών των άλλων κρατών είναι η ίδια μ' αυτήν των ΗΠΑ
  - Οι κυριότερες βιομηχανικές χώρες συχνά παρουσιάζουν ταυτόχρονες κάμψεις και επεκτάσεις
  - Στο Σχ. 8.9 είναι εμφανής ο κοινός κύκλος στην Ιαπωνία, στον Καναδά, στις ΗΠΑ, στη Γαλλία, στη Γερμανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο
  - Επιπλέον, σε κάθε οικονομία υπάρχουν μικρές διακυμάνσεις που δεν παρατηρούνται στις άλλες χώρες

Σχήμα 8.9 Δείκτες βιομηχανικής παραγωγής σε έξι μεγάλες χώρες

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Πλαίσιο 8.1: ο εποχικός και ο οικονομικός κύκλος
  - Το προϊόν μεταβάλλεται ανάλογα με τις εποχές: είναι υψηλότερο το τέταρτο τρίμηνο και χαμηλότερο το πρώτο τρίμηνο κάθε έτους
  - Τα περισσότερα οικονομικά στοιχεία διορθώνονται ως προς την εποχικότητα δηλαδή αφαιρούνται οι επαναλαμβανόμενες εποχικές διακυμάνσεις
  - Σύμφωνα με τη μελέτη των Barsky και Miron το 1989, οι κινήσεις των μεταβλητών κατά τη διάρκεια του εποχικού κύκλου έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τις κινήσεις των μεταβλητών κατά τον οικονομικό κύκλο

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Πλαίσιο 8.1: ο εποχικός και ο οικονομικός κύκλος
  - Ένα απρόσμενο συμπέρασμα των Barsky και Miron: Η παραγωγή χαρακτηρίζεται από ασθενή εξομάλυνση
  - Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, δεν υπάρχει λόγος η παραγωγή ν' ακολουθεί τις εποχικές μεταβολές της ζήτησης
  - Οι επιχειρήσεις μπορούν να παράγουν με σταθερό ρυθμό κατά τη διάρκεια του έτους, συσσωρεύοντας αποθέματα αγαθών τα πρώτα τρία τρίμηνα, τα οποία θα πωλήσουν το τέταρτο τρίμηνο
  - Όμως οι Barsky και Miron βρήκαν ότι αυτό δεν συμβαίνει: παραγωγή και πωλήσεις τείνουν να κινούνται παράλληλα

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Πλαίσιο 8.1: ο εποχικός και ο οικονομικός κύκλος
  - Αν ο εποχικός και ο οικονομικός κύκλος είναι παρόμοιοι και ο εποχικός αντιπροσωπεύει επιθυμητές αντιδράσεις σε διάφορους παράγοντες (Χριστούγεννα, καιρικές συνθήκες), με αποτέλεσμα να μη δικαιολογείται η κρατική παρέμβαση κρίνεται ακατάλληλη, πρέπει η πολιτεία να παρεμβαίνει για να εξομαλύνει τον οικονομικό κύκλο;

Γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων

- Πλαίσιο 8.1: ο εποχικός και ο οικονομικός κύκλος
  - Κάποιοι οικονομολόγοι αμφισβητούν την αναγκαιότητα της εποχικής προσαρμογής της προσφοράς χρήματος από την κεντρική τράπεζα
  - Αν η κεντρική τράπεζα δεν αύξανε την προσφορά χρήματος το φθινόπωρο, για παράδειγμα, η εποχική ζήτηση χρήματος για αγορές στις γιορτές θα προκαλούσε αύξηση των επιτοκίων
  - Κάποιοι οικονομολόγοι θεωρούν την αύξηση των επιτοκίων ένα φυσικό αποτέλεσμα που η κεντρική τράπεζα δεν θα έπρεπε να εμποδίζει
  - Ωστόσο, στόχος της εποχικής νομισματικής πολιτικής είναι η αποτροπή τραπεζικών πανικών (όπως συνέβαινε συχνά από το 1890 ως το 1910) και η μείωση του κόστους των συναλλαγών (το οποίο αυξάνεται διότι τα άτομα προσπαθούν να περιορίσουν τη διακράτηση μετρητών όταν τα επιτόκια αυξάνονται)

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων: Μια προεπισκόπηση

- Πώς εξηγούνται οι διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου;
  - Οι θεωρίες του οικονομικού κύκλου έχουν 2 κύριες συνιστώσες
    - Την περιγραφή των διαταραχών
    - Ένα υπόδειγμα που εξηγεί την αντίδραση της οικονομίας στις διάφορες διαταραχές
  - 2 βασικές θεωρίες για τον οικονομικό κύκλο
    - κλασική θεωρία
    - κείνσιανή θεωρία
  - Οι δύο θεωρίες μπορούν να μελετηθούν σε ένα ενιαίο πλαίσιο συνολικής ζήτησης- συνολικής προσφοράς (*AD-AS*)

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Συνολική ζήτηση και συνολική προσφορά: μια σύντομη εισαγωγή
  - Το υπόδειγμα AD-AS (μαζί με τον ακρογωνιαίο λίθο του, το υπόδειγμα *IS-LM*) θα αναπτυχθούν στα Κεφάλαια 9-11
  - Το υπόδειγμα έχει 3 κύριες συνιστώσες: όλες απεικονίζονται διαγραμματικά στο χώρο (P, Y)
    - Την καμπύλη συνολικής ζήτησης
    - Τη βραχυχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς
    - Τη μακροχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Συνολική ζήτηση και συνολική προσφορά: μία σύντομη εισαγωγή
  - Καμπύλη συνολικής ζήτησης
    - Δείχνει την ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών (Y) που ζητούνται για κάθε επίπεδο τιμών (P)
    - Όταν το επίπεδο P είναι υψηλότερο η συνολική ζητούμενη ποσότητα είναι μικρότερη (μικρότερο Y), οπότε η καμπύλη συνολικής ζήτησης έχει αρνητική κλίση (ακριβής ερμηνεία δίνεται στο Κεφ. 9)

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Συνολική ζήτηση και συνολική προσφορά: μια σύντομη εισαγωγή
  - Καμπύλη συνολικής ζήτησης
    - Μια αύξηση της συνολικής ζήτησης σε δεδομένο επίπεδο P μετατοπίζει την καμπύλη ζήτησης προς τα πάνω και δεξιά (και αντίστροφα)
      - Παράδειγμα: μια αύξηση των τιμών των μετοχών αυξάνει την κατανάλωση, μετατοπίζοντας την καμπύλη ζήτησης προς τα πάνω και δεξιά
      - Παράδειγμα: μια μείωση των δημοσίων δαπανών μετατοπίζει την καμπύλη συνολικής ζήτησης προς τα κάτω και αριστερά

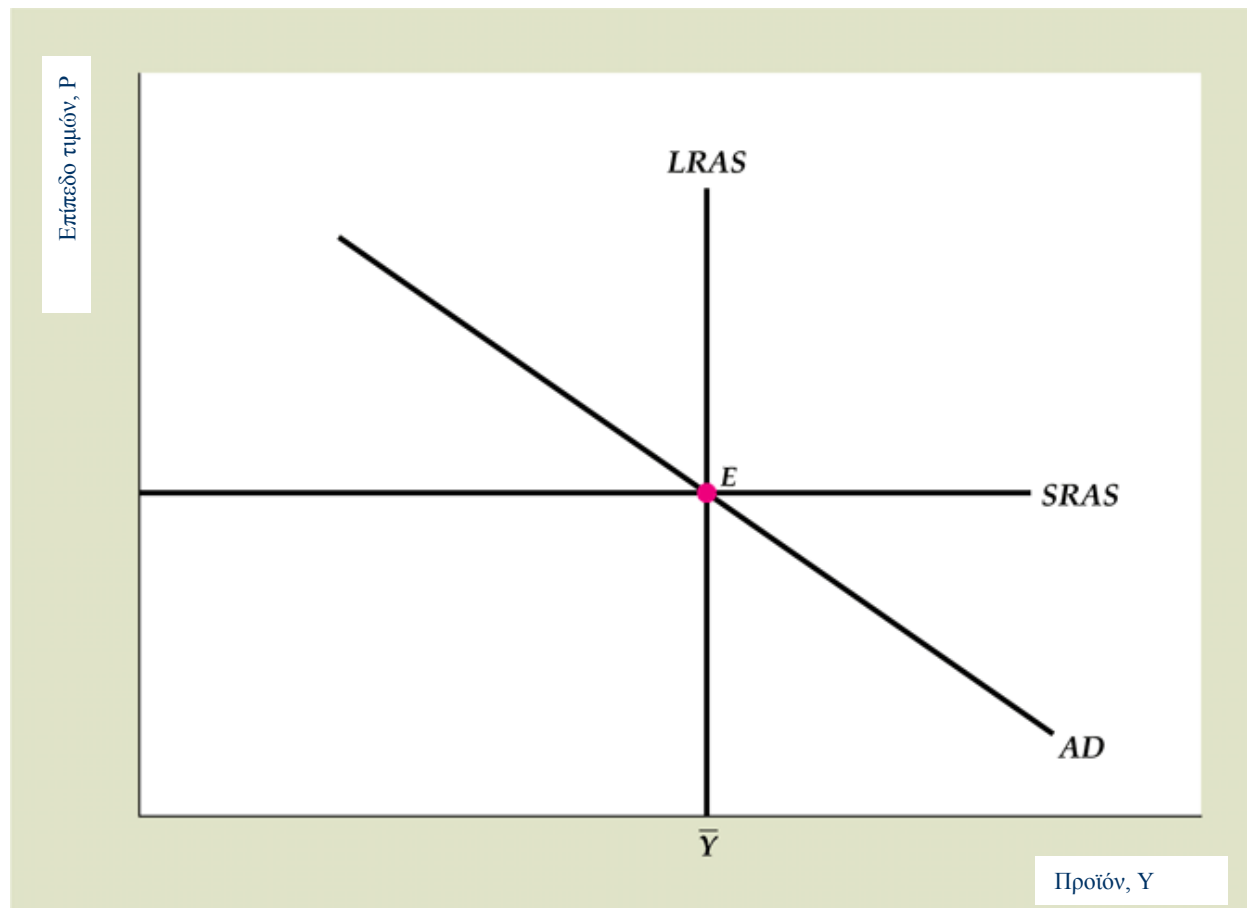
Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Συνολική ζήτηση και συνολική προσφορά: μία σύντομη εισαγωγή
  - Καμπύλη συνολικής προσφοράς
    - Η καμπύλη συνολικής προσφοράς δείχνει την ποσότητα που είναι διατεθειμένοι να προσφέρουν οι παραγωγοί σε κάθε επίπεδο τιμών
    - Η βραχυχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς είναι οριζόντια: οι τιμές βραχυχρόνια είναι σταθερές

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Συνολική ζήτηση και συνολική προσφορά: μια σύντομη εισαγωγή
  - Καμπύλη συνολικής προσφοράς
    - Η μακροχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς είναι κάθετη στο σημείο όπου παράγεται το προϊόν πλήρους απασχόλησης
    - Ισορροπία
      - Βραχυχρόνια ισορροπία: στο σημείο όπου η καμπύλη συνολικής ζήτησης τέμνει τη βραχυχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς
      - Μακροχρόνια ισορροπία: στο σημείο όπου η καμπύλη συνολικής ζήτησης τέμνει τη μακροχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς

Σχήμα 8.10 Το υπόδειγμα συνολικής ζήτησης-συνολικής προσφοράς

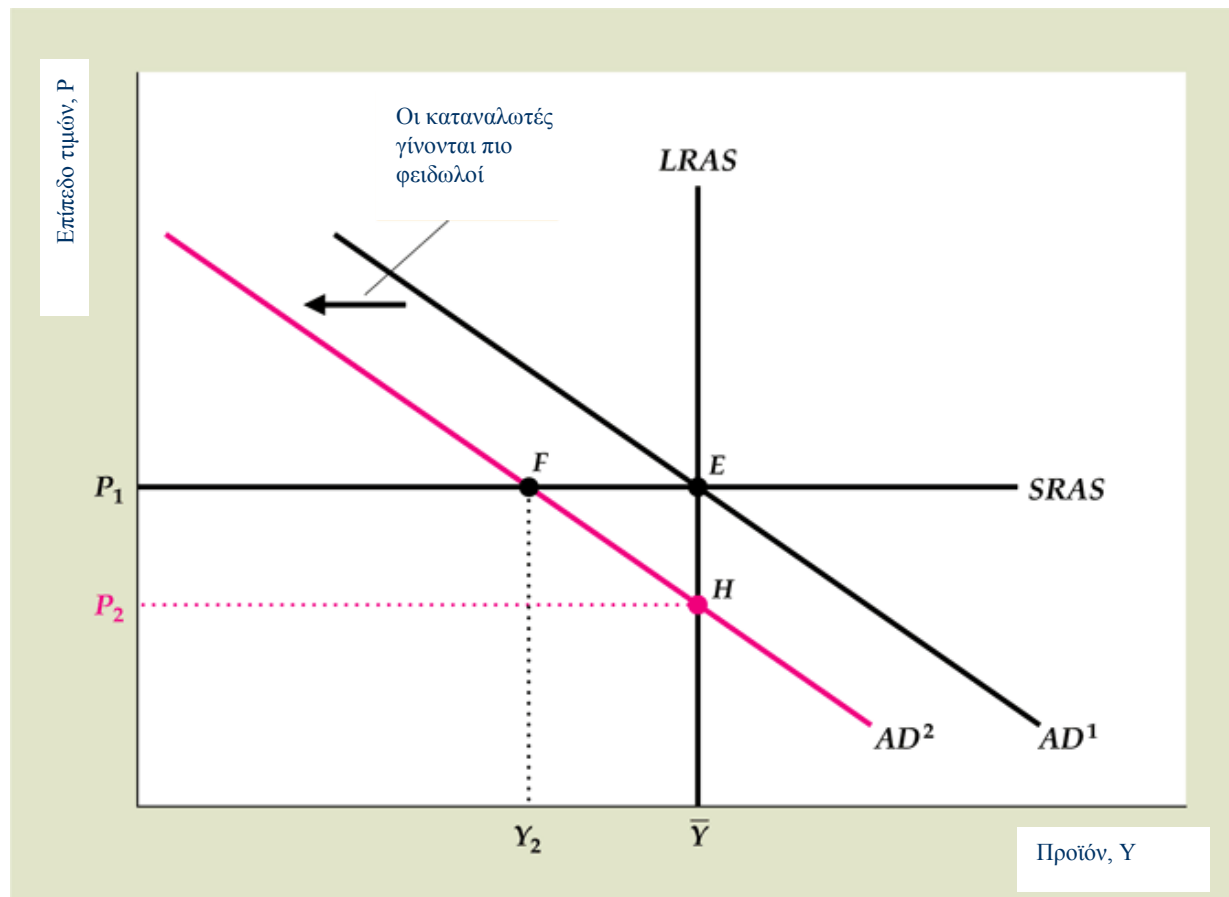

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Διαταραχές της συνολικής ζήτησης
  - Μια διαταραχή της συνολικής ζήτησης είναι μια μεταβολή που μετατοπίζει την καμπύλη συνολικής ζήτησης
  - Παράδειγμα: μια αρνητική διαταραχή της συνολικής ζήτησης (Σχ. 8.11)
    - Η καμπύλη συνολικής ζήτησης μετατοπίζεται κάτω και αριστερά
    - Βραχυχρόνια ισορροπία υπάρχει όταν η καμπύλη συνολικής ζήτησης τέμνει τη βραχυχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς: το προϊόν ελαττώνεται και το επίπεδο των τιμών παραμένει σταθερό
    - Μακροχρόνια ισορροπία υπάρχει όταν η καμπύλη συνολικής ζήτησης τέμνει τη μακροχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς: το προϊόν επιστρέφει στο αρχικό του επίπεδο και το επίπεδο των τιμών μειώνεται

Σχήμα 8.11 Μια δυσμενής διαταραχή της συνολικής ζήτησης

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Διαταραχές της συνολικής ζήτησης
  - Ποιο χρονικό διάστημα απαιτείται για να φτάσουμε στη μακροχρόνια ισορροπία;
    - Κλασική θεωρία: οι τιμές προσαρμόζονται γρήγορα
      - Οι κάμψεις είναι μικρής διάρκειας
      - Δεν υπάρχει ανάγκη κρατικής παρέμβασης
    - Κεϊνσιανή θεωρία: οι τιμές (και οι μισθοί) προσαρμόζονται αργά
      - Η προσαρμογή μπορεί να χρειαστεί μερικά χρόνια
      - Η κυβέρνηση μπορεί να αντιμετωπίσει τις κάμψεις μετατοπίζοντας την καμπύλη συνολικής ζήτησης

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Διαταραχές της συνολικής προσφοράς
  - Οι κλασικοί θεωρούν τις διαταραχές της συνολικής προσφοράς ως την κύρια αιτία των διακυμάνσεων του προϊόντος
  - Μια διαταραχή της συνολικής προσφοράς είναι μια μετατόπιση της μακροχρόνιας καμπύλης συνολικής προσφοράς
  - Οι διαταραχές της συνολικής προσφοράς προκαλούνται από παράγοντες, όπως μια μεταβολή στην παραγωγικότητα ή στην προσφορά εργασίας

Ανάλυση των οικονομικών κύκλων

- Διαταραχές της συνολικής προσφοράς
  - Παράδειγμα: μια αρνητική διαταραχή της συνολικής προσφοράς (Σχ. 8.12)
    - Η διαταραχή της συνολικής προσφοράς μειώνει το προϊόν πλήρους απασχόλησης, μετατοπίζοντας την καμπύλη συνολικής προσφοράς προς τ' αριστερά
    - Στη νέα ισορροπία το προϊόν είναι μικρότερο και το επίπεδο των τιμών μεγαλύτερο
    - Οπότε η κάμψη συνοδεύεται από αύξηση των τιμών
  - Και οι κείνσιανοί αναγνωρίζουν τη σημασία των διαταραχών της προσφοράς (περαιτέρω ανάλυση των θέσεων τους στο Κεφ. 11)

Σχήμα 8.12 Μια δυσμενής διαταραχή της συνολικής προσφοράς

